NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13189

LENIN VAYZT DEM VEG

M. Shifris

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן

מוישע שפּרים

לענין ווייזט דעם וועג.

צענטראַלע יידישע ביבליאָטעק און פּרעסע אַרכיוו

נומער 4.

13/338 2

לענין ווײַזט דעם וועג

סימאָר איז אַהײמגעקומען פֿון פּיאָנערן־מיטינג מיט צעפּלאַמטע באַקן, שײַנענדיקע אויגן און מיט אַ גאַנצן פּאַק פּאַפּירן, קאַרדאָנען און פֿאַרבן מיט בערשטלעך.

ער איז ערשט אַ קורצע צײַט אַ פּיאָנער און מען האָט אים שוין אָנפֿאַרטרויט אַזאַ וויכטיקע אַרבעט — צונויפֿשטעלן דעם לענין־ווינקל.

ער האָט אַלײן אַ וואָרף געטאָן אַפֿן טיש, פֿאַרקאַטשעט די אַרבל און זיך גלײַך גענומען צו דער אַרבעט.

ער האָט אויסגעשפּרייט די קאַרדאָנען אַפֿן דיל, צעעפֿנט די סלויקעלעך מיט פֿאַרב, זיך אויסגעצויגן אין דער גאַנצער לײַנג, אײַנגעטונקט דאָס בערשטל אין דער רויטער פֿאַרב און זיך פֿאַרטראַכט. די אויגן האָבן געגעבן אַ לײַכט־אויף. מיט רויטער פֿאַרב האָט ער אַרומגעצאַצקעט די ברעגן פֿון די קאַרדאָנען. אין די ווינקלען האָט ער אויסגעמאָלט קלײנטשינקע סערפּן און העמערלעך. אויבן־אָן האָט ער אויסגעמאָלן אַ גרויסן רויטן שטערן און אינמיטן האָט ער אַרײַנגעקלעפּט אַ בילד פֿון לענין, ווי ער שטײט מיט אַ קעפּקע פֿאַררוקט ווײַט אַפֿן קאָפּ, די אויגן שמייכלען און די האַנט אַן אויסגעשטרעקטע ווײַזט ערגעץ אָן. פֿון אונטן האָט סימאָר צוגעשריבן: „לענין ווײַזט דעם וועג."

סימאָר איז געווען אַזוי פֿאַרטאָן אין דער אַרבעט, אַז ער האָט אַפֿילו ניט געהערט, ווען דער טאַטע מיט דער מאַמען זײַנען אַרויס פֿון הויז.

זוכנדיק צווישן די פּאַפּירן, וואָס זײַנע חברים האָבן אים צוגעגרייט פֿאַרן לענין־ווינקל, האָט ער געפֿונען אַ שיין, אויסגעצאַצקעט קאַרדאָנדל מיט די ווערטער: „ג י י א י ן ל ע נ י נ ס װ ע ג".

סימאָר האָט געקוקט אַף די ווערטער און זיך פֿאַרטראַכט. ער האָט געשמורעט די אויגן, געקנײטשט דעם שטערן און ניט געקענט באַפֿן וואָס דאָס מיינט.

ס'איז שוין געווען שפּעט אין אָוונט, דאָס לענין־ווינקל איז שוין געווען באַלד פֿאַרענדיקט, נאָר סימאָר האָט נאָך אַלײן געטראַכט, געאַרבעט און געטראַכט, געוואָרפֿן אַלעמאָל אַ בליק אַף דעם קאַרדאָנדל מיט די ווערטער „גײ אין לענינס וועג", וואָס ער האָט אָוועקגעלייגט אין אַ זײַט, און ניט געקענט באַפֿן וואָס דאָס מיינט.

538 Z(ן) ...טראַלע יידישע ביבליאָטעק

די אויגן האָבן זיך געעפֿנט. דאָס לעטל האָט געוואונקען צו אים:
„קום, סימאַר, „לויג זיך שלאָפֿן". נאָר סימאַר האָט ניט נאָכגעגעבן, געריבן די אויגן און ווייטער געאַרבעט און געטראַכט.

די ווערטער זיינען אַרונטער פֿון קאַרדאַנדל. די בוכשטאַבן האָבן גענומען שווינדלען פֿאַר די אויגן, אַלעמאָל געביטן זייערע קאָלירן. אַט זיינען זיי פּיצעלעך, זיי קריכן אַרונטער זיינע אויגן-דעקלעך, און אַט גיבן זיי אַ פֿלי אַרויס, לויפֿן אַוועק ווייט-ווייט און וואָס ווייטער זיי לויפֿן אַלץ גרעסער ווערן זיי און ליכטיקער פֿון זילבער. — — — —

דער וועג איז אַ ליכטיקער, אַ ברייטער, מיטן אויג ניט אַרומצונעמען. סימאַר גייט אַ פֿאַרלוירענער אָפֿן וועג, קוקט אין אַלע זייטן און פֿרעגט מיט די אויגן — וואו איז לעניִנס וועג?

פֿונווייטנס זעט ער אַ מאָנומענט: לעניִן שטייט מיט אַ קעפּקע פֿאַררוקט ווייט אָפֿן קאָפּ, די אויגן שמייכלען און די האַנט, אַן אויסגעשטרעקטע, ווייזט ערגעץ אָן.

סימאַר לאָזט זיך גיין צום מאָנומענט און קוקט אָף אַלע זייטן. ער זוכט. ער דרייט אויס דעם קאָפּ. דער מאָנומענט איז שוין ניטאָ. מיטאַמאָל דערהערט ער אַ ווייכע שטים:

— העלאָ, כאַווער סימאַר, וואָס זוכסטו?

ער הייבט אויף די אויגן. לעניִן שטייט לעבן אים און שמייכלט. די קעפּקע איז אָפֿן שפּיץ קאָפּ און אַט וועט זי זיך אַ הייב טאָן און אַוועקפֿליען.

סימאַר קען קוים דעם אָטעם אָפּכאַפּן פֿון איבערראַשונג און פֿרייד:

— איך זוך... איך זוך לעניִנס וועג. איך בין ניט לאַנג צוריק געוואָרן אַ פּיאָנער.

קוקט לעניִן אָף אים מיט אַזעלכע שפּילעוודיקע, לאַכנדיקע אויגן, נעמט אים בײַ דער האַנט און זאָגט:

— קום, וועל איך דיר ווייזן.

גייען זיי ביידע. לעניִן און סימאַר. זיי גייען און גייען ביז זיי קומען אַריין אין אַ גרויסער שטאָט. דערהערט זיך אַ טומל, אַ געשריי, אַ געזאַנג און זיי דערזען אַ גאַס. און די גאַס איז פֿול מיט מענטשן, און אַלע רינגלען אַרום אַ גרויס הויז זעקס גאָרן די הויך. לעבן הויז שטייט פּאָליציי און מיט רונדע שטעקנס טרייבן זיי די מענטשן. פֿון הויז טראָגט מען אַרויס בעטן, טישן, בעטגעוואַנט און געפֿעס, און אַלץ וואַרפֿט מען אָן אָף איין קופּע.

די מענטשן אַרום שרייען און בייזערן זיך:

— מיר וועלן ניט דערלאָזן אַרויסשטעלן אונזערן אַן אַרבעטער אין גאַס!

עס קומט אָן פּאָליציי. מען טרייבט די מענטשן, מען שלאָגט. אַט ליגט אַ פרוי אונטער די פיס פון אַ פערד. עטלעכע לויפן צו זי אויפצוהויבן. ס׳ווערט אַ געשלעג. עס הערט זיך דאָס קלינגען פון אַ פּאָליציי־וואָגן. מען פירט אַוועק עטלעכע פון אוילעם מיט צעבלוטיקטע קעפּ. אַ ווײַלע ווערט לײדיק די גאַס. באַלד ווערט זי צוריק שוואַרץ פון מענטשן. אַלע גיבן זיך אַ וואָרף צו דער קופּע מעבל וואָס מען האָט ערשט אַרויסגעוואָרפן אין גאַס און מען נעמט עס טראָגן צוריק אין הויז אַריין. אַט באַלד און ס׳וועט שוין גאָרניט בלייבן אין גאַס.

די פּאָליציי קערט זיך אום, מען פאַרשטעלט זיי דעם וועג, און ווען אַלץ איז שוין אין הויז, ברעכט אויס אַ הוראַ און אַ געזאַנג, וואָס קלינגט אָפּ איבער די אַרומיקע גאַסן.

לעניִן קוקט מיט שמייכלענדיקע אויגן אָף סימאָרן:

— געזען, כאַווער סימאָר?

סימאָר קוקט אים אָן פאַרוואונדערט.

ווייזט לעניִן מיט דער האַנט אָף דער גאַס מיט די אַרבעטער:

— דאָס איז לעניִנס וועג!

גייען זיי ווייטער. דערזעען זיי אַ גרויסע, ברייטע געביידע מיט ברייטע פענצטער. איבער דער טיר איז אָנגעשריבן: „פּאָבליק סקול 100”. אַרום דער געביידע איז לעבעדיק. הונדערטער קינדער, צו צוויי אין אַ ריי, מאַרשירן אַרום אַהין און צוריק. אין זייערע הענט האַלטן זיי פלאַקאַטן מיט אויפשריפטן:

„מיר זיינען הונגעריק, מיר ווילן עסן!”

„מיר פאַרלאַנגען פרייע שיך און קליידער!”

„מיר גייען ניט לערנען — ביז מיר וועלן ניט אָפּעסן!”

און די קינדער זינגען אין כאָר:

„פרייע אָנבייסנס!

פרייע שיך!

פרייע קליידער!”

אָפן ראָג שטייט אַ יאָטל פון אַ יאָר צוועלף און רעדט אַרונטער פון אַ פּלאַטפאָרמע צו די אַרומיקע קינדער און דערוואַקסענע.

ער דערציילט פון די טאַטעס וואָס האָבן שווער געאַרבעט אין די

„לעני׳ן שטרעקט אויס אַ האַנט
אַף דער גאַס:
— דאָס איז לעני׳נ׳ס וועג.״

פאַבריקן, ווי אַזוי מען האָט זיי אַרויסגעוואָרפן. און איצט — ניטאָ קיין קליידער, ניטאָ קיין שיך פאַר די קינדער. ער פאַרענדיקט:

— זאָל אונז די רעגירונג פון די רייכע באַזאָרגן מיט אַלץ וואָס מיר דאַרפן — אָט דאָס ווילן מיר און מיר וועלן עס קריגן, אויב מיר וועלן קעמפן צוזאַמען.

אַ הורא פון הונדערטער קינדערשע מיילער. אַ וואַלד פון הונ־דערטער קינדערשע פויסטן.

פּאָליציי באַפאַלט, טרייבט די קינדער מיט די רונדע, קורצע שטעקנס. די קינדער גיבן זיך אַ וואָרף אַף פּאָליציי. אַט פליען קוילן שניי אין פּאָליציישקע מאָרדעס. אַט וואַלגערן זיך שוין אין שניי פּאָליצייאישע היטלען.

סימאָר קוקט אַף לעניגען. לעניגן שטעקט אויס אַ האַנט אַף דער גאַס:

— דאָס איז לעניגס וועג!

גייען זיי ווייטער. ביז זיי זיינען אַרויס פון שטאָט. זיי קומען אַרויף אַף אַ לאַנגן אַספּאַלטענעם וועג. אַ שטאַרקער ווינט בלאָזט, רייסט זייערע קליידער, צופּט זיי די אויערן און די באַקן. באַ די זייטן פון וועג שטייען סאָלדאַטן און פּאָליציי און שעריפס מיט גע־לאַדענע ביקסן, קוילן־וואַרפערס און באָמבעס. מיטאַמאָל באַווייזט זיך אַ לאַנגע ריי פון לאַסט־אויטאָס („טראָקס״) אַנגעזעצט מיט מענער און פרויען. אַלע זיינען דורכגעפרוירן, טאַנצן אָזש אונטער פון קעלט, נאָר זיי זינגען אַזעלכע קרעפטיקע רעוואָלוציאָנערע לידער, אַז ס׳הייבט סימאָרן אין דער לופטן. ווייסע און שוואַרצע קעפּ קוקן אַרויס. די מיילער זיינען ווייט אָפן און דאָס געשריי פאַרפלייצט דעם לאַנגן וועג:

— מיר ווילן אַרבעטלאָזע פאַרזיכערונג!

מיטאַמאָל האָט זיך עפּעס פאַרהאַקט. דאָס געזאַנג האָט זיך אָפּ־געשטעלט. דער וועג איז איבערגעשניטן. סאָלדאַטן און פּאָליציי שטייען ווי אַ וואַנט פאַר דעם מאָדנעם קאַראַוואַן. די רערן פון די ביקסן זיינען אָנגעשטעלט אַף די דורכגעפרוירענע, קעמפערישע יאַטן.

די סאָלדאַטן שרייען:

— פאַרקירעוועט צוריק!

אַ כאָר פון די לאַסט־אויטאָס ענטפערט:

— פאָראויס!

דער מאָמענט איז אַן אָנגעשטריינגטער. פון איין זייט געלאָדענע ביקסן, פון דער צווייטער — געלאָדענע פויסטן.

מיטאַמאָל דערהערט זיך אַ קרעפטיקע, קלינגענדיקע שטים:

— פאָראויס, באַוויירים, מאַרש אַף וואַשינגטאָן!

עס ברעכט אויס אַ געשריי, ווי אַ הונער וואָלט זיך צעקייקלט

אין פרייען פעלד.

דער קאַראַוואַן האָט דורכגעשניטן די וואַנט.

מיט אויסגעסטאַרטשעטע אויגן און צעעפנטע מיילער שטייט די דורכגעבראָכענע וואַנט פון סאָלדאַטן און פּאָליציי. זיי קוקן אויס ווי איינער וואָס וויל אַ כאַפּ טאָן אַ פויגעלע און כאַפּט אַ זשמעניע לופט.

סימאָר טאַנצט אַזש אונטער. ער פאַררייסט דעם קאָפּ צו לעניגען.

לענין עפנט דאָס מויל, כאַפּט סימאָר אונטער:

— דאָס איז לענינס וועג!

סימאָר צעלאַכט זיך, עס טאַנצט אין אים דאָס האַרץ פון פרייד. ער פאַרמאַכט אַזש די אויגן. — — — — — —

— — סימאָר עפנט די אויגן. אין צימער איז שטיל. אַפן דיל ליגט דאָס לענין־ווינקל אַ פאַרענדיקטס, נאָר דאָס קאַרדאָנדל מיט דער אויפשריפט „גיי אין לענינס וועג“ ליגט בײַ דער זייט.

אַ ווײַלע איז סימאָר צעטומלט, באַלד לײַכטן אויף בײַ אים די אויגן, אַ שמייכל שפּילט־אויף אַף די ליפן.

פאַרזיכטיק קלעפּט ער צו דאָס קאַרדאָנדל אונטער לענינס בילד. פייערלעך לייענט ער איבער אין דער הויך:

— גיי אין לענינס וועג —

ער טראַכט אַ ווײַלע און שרייבט צו אונטן:

לענינס וועג איז אין אַלע קאַמפן פון די אַרבעטער קעגן די קאַפּי־טאַליסטן.

...טראַלע יידישע ביבליאָטעק
און פרעסע אַרכיוו

דער רויטער סיגנאַל

פרעדי שלאָפט. אַזוי האָבן אַלע געמיינט. פרעדי איז אָבער ניט געשלאָפן. ער האָט אַריבערגערוקט די קאָלדרע איבערן קאָפּ און פון אונטער אַ לעכל האָט ער אַפיר געקוקט. ער האָט מיט פאַרזשמורעטע אויגן געזען ווי די מאַמע פאַרהיינגט די פענצטער און דער טאַטע שטעלט אַרונטער דעם קעראָסין־לאָמפּ אַפן דיל.

עס האָבן זיך אָנגעהויבן אַריינצושאַרן שאָטנס. הויכע, נידעריקע, ברייטע. ער האָט איינגעהאַלטן דעם אָטעם. ער האָט געמיינט, אַז דאָס קומען די שעריפס מיט די קאַזאַקן אַוועקצונעמען דעם טאַטן, אָבער ווען אַלע האָבן זיך אויסגעזעצט אַפן דיל אַרום לאָמפּ און זיינע אויגן האָבן זיך שוין צוגעוואוינט צו דער טונקלקייט, האָט זיך גענומען אַרויסשיילן איין פּאָנים נאָכן צווייטן. אַ סאַך אייגענע, קוילן־גרעבער, וועלכע ער זעט יעדן טאָג אַף דער „פּיקעט־ליין", מאַרשירנדיק באַרג־אַראָפּ, באַרג־אַרויף. אַ פּאָר שכיינים און עטלעכע נייע פּענימער. דעלעגאַטן פון אַנדערע קוילן־גריבער.

די סטרייקער האָבן גערויכערט ליולקעס, געקייט טאַבאַק און אַלעמאָל האָט אַן אַנדערער גערעדט. יעדער האָט אָפּגעגעבן אַ באַריכט פון זיין קוילן־גרוב.

צום סאָף האָט גערעדט איינער אַ יונגער, אַ פרעמדער. ער האָט גערעדט מער פון אַלעמען און ער האָט זיך ניט אָפּגעשטעלט אַלעמאָל ווי די אַנדערע.

פרעדי האָט געזען ווי זיינע אויגן פינקלען ווען ער רעדט.

— . . . ווי איר זעט, כאַווירים, האָט דער סטרייק אַרומגעכאַפּט גאַנץ קענטאַקי. די באָסעס זיינען ווילד. זיי שיסן, זיי אַרעסטירן און זיי באַוואַכן אַלע וועגן, אַז קיין פרעמדער זאָל ניט אַריינקומען און ריידן צו די אַרבעטער. די הויפּט־זאַך איז שפּייז. די באָסעס ווייסן, אַז אויב די אַרבעטער וועלן האָבן אַפילו אַ טרוקן שטיקל ברויט, וועלן זיי קעמפן. דערפאַר האָבן זיי פאַרברענט אונזער רעליף־קראָם, ווייל זיי ווילן אויסהונגערן די אַרבעטער. די „אינטערנאַציאָנאַלע אַרבעטער הילף" זאַמלט שפּייז און קליידער צווישן די אַרבעטער איבער אַמעריקע. די אַרבעטלאָזיקייט איז גרויס אין אונזער לאַנד, אָבער די אַרבעטער גיבן אַוועק דעם לעצטן ביסן. די באָסעס האַלטן אָבער אַן אַ קייט פון וועכטער באַוואָפנטע און לאָזן ניט דורך די שפּייז. מאָרגן

קומט אָן אַ „טראַק“ מיט שפּייז. אויב מיר וועלן קענען דורכרייסן די קייט פון פּאָליציי, וועלן די סטרייקער־האָבן קויעך צו קעמפן.

פרעדי האָט געשלונגען די ווערטער. פאַרשיידענע פּלענער האָבן זיך אים געפּלאָנטערט אין קאָפּ. מען מוז געפינען אַ וועג, ווי אַזוי אַריינצופירן דעם „טראַק“ מיט שפּייז. ער האָט אַזוי לאַנג און פיי־בעריש געטראַכט ביז ער איז ערגעץ פאַרלוירן געגאַנגען.

ווען פרעדי האָט זיך אויפגעכאַפּט איז שוין געווען ליכטיק. ער האָט זיך שנעל אָנגעטאָן, אָפּגעכאַפּט עטלעכע קאַלטע פּאַסאָליעס און אַרויס אין דרויסן.

לעבן די הילצערנע צעלעכערטע הייזקעס זיינען געשטאַנען די קוילן־גרעבער, קינדער זיינען אַרומגעלאָפן איבערן שטויביקן געסל. אַרונטער דעם באַרג האָט זיך געזען אַ צוים פון שטעכיק דראָט און לעבן דעם צוים, ווי הינט אַף קייטן, האָבן זיך געדרייט די באַוואָפנטע וועכטער מיט די גענגסטערס.

די קוילן־גרעבער האָבן געשאָלטן אַרונטער צום צוים. קינדער אַרום די מאַמעס האָבן געוויינט און געבעטן עסן.

פרעדי האָט זיך אַ לאָז געטאָן איבערן געסל, אונטער די הייזקעס און צונויפגערופן די פּיאָנערן.

— כאַווערים פּיאָנערן, מיר מוזן גלייך האָבן אַ זיצונג. זייט איר אַלע גרייט?

— שטענדיק גרייט! — האָבן געענטפערט די פּיאָנערן.

אַלע האָבן אַוועקגעמאַרשירט אין נאָענטן וואַלד.

ניק, אַן איטאַליענישער אינגל, האָט אויפגעהאַנגען לענינס בילד אַף אַ בוים. טמאַי, אַ נעגער־אינגל מיט לאַכעדיקע אויגן, האָט איבער לענינס בילד אויפגעהאַנגען אַ קליינע רויטע פאָן.

אַלע פּיאָנערן האָבן אַרויסגענומען רויטע טיכלעך און אַרומ־געבונדן די העלזער.

דער פּאַרזיצער האָט אַ פרעג געטאָן:

— גרייט?

— שטענדיק גרייט!

אַלע האָבן אויפגעהויבן די הענט אין פּיאָנערישן סאַלוט. מען האָט אָפּגעגעבן די פּיאָנערישע שוואוע און געזונגען דעם „אינטער־נאַציאָנאַל“.

— איצט צו דער אַרבעט. פרעדי, דו קריגסט דאָס וואָרט.

פרעדי האָט אויפגעפלאַמט און גענומען האַסטיק ריידן:

— נעכטן האָב איך געהערט וואָס די סטרייקער האָבן דערציילט. מען מוז אַריינברענגען שפּייז, קעדיי צו קענען קעמפן. קינדער בעטן עסן. אַ סאַך שטאַרבן אויס פון פּעלאַגרא, ווייל זיי האָבן ניט גענוג צו עסן. מיר זיינען די ערשטע פּיאָנערן אין קענטאַקי און מיר דאַרפן ווייזן וואָס פּיאָנערן קענען טאָן.

יעדער האָט געבעטן אַ וואָרט. אַלע האָבן געגעבן פּלענער.

פרעדי האָט געגעבן זיין פּלאַן:

— איין כאַווער זאָל שטיין אויפן באַרג און היטן און ווען ער וועט דערזען דעם „טראָק" זאָל ער אונז געבן אַ סיגנאַל, מיר וועלן אַוועקציען די וועכטער און דער „טראָק" וועט זיך דורכרייסן.

ס'איז געוואָרן אַ טומל.

— ווי אַזוי?

— וואָס?

— ווען?

ס'איז געבליבן פרעדים פּלאַן:

ניק זאָל שטיין אויפן באַרג און ווען ער וועט געבן אַ סיגנאַל מיט זיין רויטן טיכל, זאָל זיך עס אָנהויבן.

אַלע דאַרפן געדיינקען: דער רויטער סיגנאַל.

ניק איז גלייך דורך אַ זייטיק וועגל אַוועק אויפן באַרג און אַלע פּיאָנערן זיינען אַוועק אין טאָל לעבן די שטעכיקע דראָטן.

די פּיאָנערן האָבן זיך צעטיילט אין גרופּן און זיך אָנגעהויבן צו שפּילן.

די פּאָליציי און די גענגסטערס האָבן גענומען טרייבן די בעזורע.

— גייט זיך שפּילן לעבן אייערע „שענטים", אַוועק פון דאַנען!

בעזורע האָט זיך געמאַכט ניט הערנדיק. אַלע זיינען געווען פאַרטאָן אין שפּילן. איינער האָט געכאַפּט דעם צווייטן. איינער איז געשפּרונגען איבערן אַנדערן, זיך איבערגעקוליעט און ווייטער געלאָפן.

מיטאַמאָל האָט אימיצער אויסגערופן:

— כאַווירים, דער רויטער סיגנאַל.

די שפּיל האָט זיך אָפּגעהאַקט אינמיטן.

די פּיאָנערן האָבן זיך אויסגעשטעלט צו צוויי אין אַ ריי, אַרויסגעצויגן פּלאַקאַטן פון אונטער די רעקלעך און גענומען מאַרשירן

לעבן דער פאָליציי מיט די גענגסטערס.

ווי צערייצטע הינט האָבן זיי גענומען האָוקען אָף די פּיאָנערן.

— העי, רויטע טייוואָלים, טראָגט זיך אָפּ!

— שיידים פאַרשאָלטענע, גייט צו אָלדי רוכעס!

די פּיאָנערן האָבן מאַרשירט און געשריען:

— מיר ווילן עסן!

אַ באַוואָפנטער קאָזאַק האָט-אַ כאַפּ געטאָן די ביקס און אָנגעשטעלט אָף דעם קליינעם טאָמי'ן:

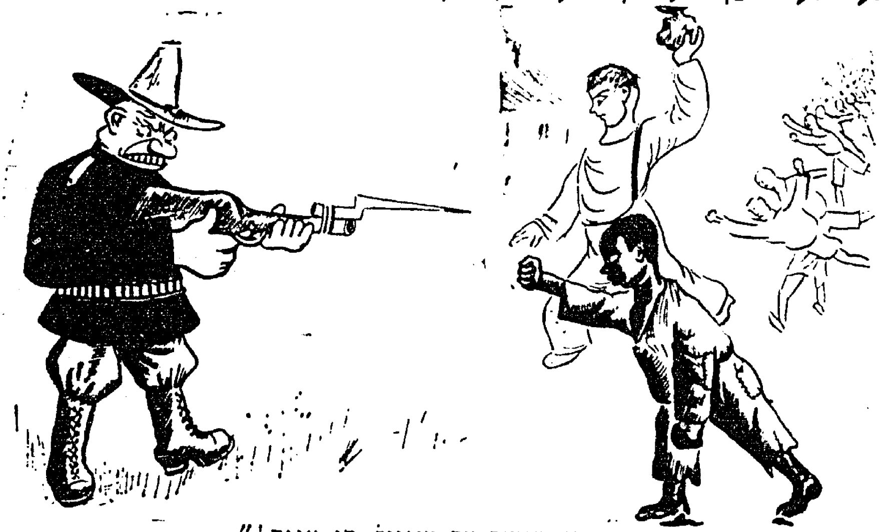

„— דו שוואַרצער טייוול, דו אויך!"

— דו שוואַרצער טייוול, דו אויך! אַוועק, דו שמוציקער ניגער!

די פּיאָנערן זיינען זיך צעלאָפן אין אַלע זייטן.

פרעדי האָט אַ כאַפּ געטאָן אַ שטיין און אַ שאָס געטאָן דעם קאָזאַק אין פּיסק אַריין. די ביקס איז אים אַרויסגעפאַלן פון האַנט.

אַ טייל פון די וועכטער האָבן זיך גענומען יאָגן נאָך די פּיאָנערן. איניקע זיינען געבליבן היטן דעם וועג.

האָט פרעדי גענומען שרייען:

— כעווריע, עטלעכע אהער, עטלעכע הינט שטייען נאָך אָף דער וואָך.

פרעדי מיט דער צוגעקומענער גרופּע האָבן זיך פאַרנומען אָף די פאַרבליבענע:

— העי, סקעבס, גארילאָס!

און שטיינער האָבן גענומען פליען איבער זייערע קעפּ און טאַנצן ארום זייערע פיס.

די פּיאָנערן, פלינקע, לעבעדיקע, האָבן זיך געדרייט צווישן די בוימער און די פּאָליציי מיט די געגנסטערס זיינען נאָכגעלאָפן, געווישט דעם שווייס און געפּראַכט און גענזידלט:

— רויטע טייוואָלים, פאַרשאָלטענע!

און פרעדי האָט זיי אונטערגעטריבן:

— העי, גאָרילאַס, גיט זיך אַ צאַפּל, איר מעגט אויך אַמאָל אָן ארבעט־טאָן! לעבעדיקער!

מיטאמאָל האָט זיך דערהערט דאָס שווערע פּראַכן פון אַ לאַסט־אויטאָ. אַלע האָבן זיך אָפּגעשטעלט און אויסגעדרייט די אויגן צום וועג. פאַר די אויגן האָט זיך שווער אָבער שנעל פאַרבייגעטראָגן אַ „טראָק“ מיט גרויסע רויטע בוכשטאַבן: „אינטערנאַציאָנאַלע ארבע־טער הילף“.

די פּיאָנערן האָבן אַראָפּגעכאַפּט די היטלען, זיי אַ וואָרף געטאָן אין דער הויך און אויסגעשריגן:

— הורא פאַרן סטרייק!

— זאָל לעבן דער סטרייק!

די באָסישע וועכטער זיינען געבליבן שטיין צעטומלטע מיט די רוקנס צו די פּיאָנערן.

ווען זיי זיינען געקומען צו זיך זיינען די פּיאָנערן שוין ניט געווען.

זיי האָבן פאַרוואָרפן די ביקסן אַף די אַקסלען, גענזידלט און געשפּיגן.

אויסגעשטעלט צו צוויי אין אַ ריי האָבן די יאַטן אַריינגעמאַר־שירט צווישן די הילצערנע הייזקעס. אינמיטן איז געשטאַנען דער „טראָק“ און די סטרייק־קאָמיטע האָט אויסגעטיילט די שפּייז.

די פּיאָנערן האָבן אַרומגערינגלט דעם „טראָק“:

— זאָל לעבן דער סטרייק!

די סטרייקערס האָבן געענטפערט:

— זאָלן לעבן די ערשטע קענטאָקיער פּיאָנערן!

פרעדי האָט אַ ווײַ געטאָן מיט זיין רויטן טיכל אין ז׳ער לופט:

— זאָל לעבן דער רויטער סיגנאַל!

צווישן די הילצערנע הייזקעס האָט אָפּגעענטפערט:

— הורא! הורא! הורא!

באַזיגט דעם לענדלאָרד

ס׳איז געווען אַ שאַבעס-אינדערפרי. אין סקול גייט מען ניט, קאָן מען שלאָפן לייַנגער. אין דער אידישער קינדער-שול גייט ער ערשט אַרום עלף, איז זיך ניטאָ וואָס צו איילן. ראַלף האָט זיך אָבער יאָ געאיילט, און נאָך ווי. סאיז געווען אַ יאָנטעוודיקע איילעניש. ער האָט זיך אָנגעטאָן אין איילעניש און געזונגען אין איילעניש:

שטאָלענע רייען, כאַווירים, שמידט אוים —
די רעוואָלוציע זי פירט אונז פאַראוים.

— ראַ—לף! — האָט די מאַמע אַ רוף געטאָן און באַלד אַריינ-געקומען אין שלאָף-צימער.

— וואוהין, אַזוי פרי?

— אין שול אַריין — האָט ראַלף פריילעך געענטפערט — מיר גייען היינט דורכפירן אַ דעמאָנסטראַציע אַף לאָנגפעלאָו עוועניו, דאָרטן גייט אָן אַ רענט-סטרייק. מיר, די קינדער פון די אַרבעטער-שולן, דאַרפן קעמפן צוזאַמען מיט די גרויסע.

— אָבער אַזוי פרי? — האָט זיך די מאַמע געוואונדערט און פאַרבאַהאַלטן אַ שמייכל.

— מיר דאַרפן צוגרייטן פלאַקאַטן און פאָנען, און... און.., וועל... מען דאַרף זיין גרייט... שטענדיק גרייט!

ער האָט שנעל אָפּגעגעסן, זיך געזעגנט און אַרוים אין קאָרידאָר. ער האָט אָנגעהויבן אויספייפן אַ לידל און געשפרונגען איבער צוויי טרעפּ מיט אַמאָל.

ער איז אַרוים אַ פייפנדיקער אַף דער גאַס און אַ ווינטיקע קעלט

ער האָט געזען אַפן טראָטואַר ליגן צעוואָרפענע שטיקער מעבל. האָט געגעבן אַ כאַפּ-אַרום דעם צוועלף-יאָריקן ראַלפן. ער האָט זיך אַרומגעקוקט רעכטס און לינקס און דאָס פייפן איז אים געבליבן שטעקן צווישן די אויפגעשטעלטע ליפּן.

אַ פּאָליסמאַן, גראָב און הויך ווי אַ טורעם, איז געשטאַנען בײַ דער טיר. אַ מאַן מיט אַ פעטן פּנים און אַ דוירבי אַפן קאָפּ, האָט אין איין ווינקל מויל געהאַלטן אַ ציגאַר און מיט אַ צווייטן ווינקל גע-שמייכלט צום פּאָליסמאַן. מען האָט געשלעפּט אַ בעט אין דרויסן אַרוים. די צען-יאָריקע סעלמאַ, אַ כאַווערטע זיינע, איז געזעסן איינ-געוויקלט אין אַ קאָלדרע אַף אַן אַלטער קאַמאָד. די מאַמע איז געזעסן

לעבן איר און געהאלטן אין איין שאָקלען מיטן קאָפּ און דער טאַטע אירער איז געשטאַנען איבער די אָנגעוואָרפענע זאַכן און זיך אפילע ניט אַ ריר געטאָן, גלייך ער וואָלט געווען פון שטיין. ארום זיינען געשטאַנען מענטשן. געשאָקלט מיט די קעפּ און עפּעס בייז גערעדט צווישן זיך.

ראַלף האָט געגעבן אַ לויף צו סעלמאַן:

— וואָס האָט פּאַסירט? פאַרוואָס וואַרפט מען אייך אַרויס אין גאַס?

איינגעוויקלט אין דער קאָלדרע און אַזאַ ערנסטע, האָט סעלמאַ אויסגעזען ווי אַ קליינע מאַמע פול מיט זאָרגן. האָט זי טאַקע גערעדט ווי אַ מאַמע, ניט ווי קיין קינד.

— דער טאַטע אַרבעט שוין ניט אַזוי לאַנג, שוין ניטאָ וואו צו באָרגן. האָבן מיר ניט געהאַט צו צאָלן די רענט. האָט דער טאַטע געבעטן דעם לענדלאָרד, ער זאָל צוואַרטן. אַכט יאָר וואוינען מיר שוין דאָ. די גאַנצע צייט האָט דער טאַטע געצאָלט אין צייט. איצט שטעלט מען אונז אַרויס.

ראַלפן איז פאַרגאַנגען אַ האַרבקייט אין דער נאָז, ווי ער וואָלט אַריינגעכאַפּט אַ גאַנצן לעפל כריין אויף אַמאָל. ער האָט זיך שוין באַלד געוויינט, האָט ער זיך דערמאָנט, אַז לעניגס קינדער וויינען ניט, האָט ער אַרויסגעכאַפּט אַ נאָזטיכל, קליימערשט אַ שנאָרך געטאָן מיט דער נאָז און אַנטלאָפן.

אַ פאַרסאַפּעטער איז ער אַריינגעלאָפן אין שול אַריין.

דער לערער מיט עטלעכע קינדער זיינען שוין דאָרטן געווען. כעוורע האָט געשניטן קאַרדאָנען און געפאַרבט פּלאַקאַטן. אַ פאַר־סאַפּעטער האָט ראַלף דערציילט וואָס ס׳האָט פּאַסירט. ער האָט זיך געגעבן אַ דריי אויס צו די כאַווײרים:

— כעווערע, קומט, לאָמיר צוריק אַריינשטעלן די זאַכן. אַזוי ווי די גרויסע טוען.

— ראַלף, ניט אַזוי האַנדלען לעניגס קינדער. אַלץ דאַרף אָרגאַני־זירט ווערן. מען דאַרף לאָזן וויסן וועגן דעם דעם אַרבעטלאָזן קאָונסל, דאָס איז זייער אַרבעט און מיר דאַרפן העלפן. אַזוי ווי דו האָסט געזען די „עוויקשאָן”, וועסטו טאַקע גלייך צולויפן און לאָזן וויסן וועגן דעם.

באַלד איז ראַלף צוריקגעקומען אַ פריילעכער:

— אַלין באַזאָרגט. דער אַרבעטלאָזער קאָונסיל גרייט גלייך צו א דעמאָנסטראַציע. דער אָרגאַנייזער האָט געזאָגט, אַז דער לערער זאָל קומען מיט די קינדער.

בעוורע האָבן זיך פיבערדיק אַ וואָרף געטאָן צו דער אַרבעט. מען האָט אָנגעקלאַפּט די פּלאַקאַטן אַף שטעקנס. זיך אויסגעשטעלט אין ריי אין אַזוועק צו סעלמאַס הויז.

דאָרטן זיינען שוין געווען אַ סאַך אַרבעטער. מענער, פרויען און קינדער זיינען ארומגעגאַנגען מיט פּלאַקאַטן.

ראַלף האָט איבערגעלייענט:

— מען האָט געשניטן אונזערע ווידזשעס, זאָל מען שניידן אונזער רענט.

— מען זאָל קיינעם ניט אַרויסשטעלן אין גאַס.

ראַלף האָט אַזש אונטערגעטאַנצט:

— אַהאַ, גוט אַזוי.

אַף אַ „פייער־עסקייפ" איז געשטאַנען אַן אַרבעטער און גערעדט. די גאַנצע גאַס איז געווען שוואַרץ פון אַרבעטער. מען האָט מאַרשירט און געזונגען. פּאָליציי האָט געוואָלט צעטרייבן, האָט מען זיך קעגנגעשטעלט. ראַלף האָט געגעבן אַ קאָמאַנדע צו די כאַווירים. איינער האָט געכאַפּט אַ ביינקל, אַ צווייטער אַ פּעקל וועש און איינס און צוויי אַרויף אין הויז.

ס'איז געוואָרן אַ הוראַ. מען האָט אויפגעזונגען דעם „אינטערנאַציאָנאַל", און זיך אויסגעשטעלט צום מאַרש. ראַלף מיט די כאַווירים האָבן מאַרשירט פאָראויס און געזונגען אַרבעטער־לידער. די בעקלעך האָבן בא אים געפלאַמט. ער האָט מאַרשירט פאָראויס מיט דער רויטער פאָן.

מיט אַמאָל האָט אויסגעשאָסן ווי פון אַ האַרמאַט:

— בו! בו! בו!!!

ס'איז אָנגעלאָפן פּאָליציי אַף פערד, אַף מאָטאָרציקלען, פוס־גייער און געננגסטערס. די גאַנצע גאַס איז באַלאַגערט געוואָרן. מען האָט גענומען אַרויסשטעלן עטלעכע אַרבעטער אַף אַמאָל.

ראַלף מיט זיינע כאַווירים האָבן צוזאַמענגענומען די קינדער פון בלאָק און ווען די פּאָליציי מיט די געננגסטערס זיינען צוגעקומען צו די טירן, האָט מען פון די „פייער־עסקייפס" און פון די פענצטער אָנגעהויבן צו רעגענען מיט שיסלען וואַסער.

ראלף האט אנגעפילט א פאפירן זעקל מיט וואסער און פליען אויף א גרויסן, געזונטן פאליסמאן.

דער פאליסמאן האט אן איבערגעצויגענער פארווישן דעם קאפ און גענומען כאפאשען מיט א געזונטן קלאפ, האט איז א צווייטער א פלייבער געטאן א שיסל וואסער אין פאנים אריין.

דער סטרייק האט אנגעהאלטן דריי וואכן. יעדן טאג זיינען פאר־ געקומען דעמאנסטראציעס. די ארבעטער פון די ארומיקע גאסן זיינען געקומען צו הילף.

ראלף האט ארגאניזירט די קינדער פון גאנצן בלאק און די קינדער האבן געקעמפט גלייך מיט די גרויסע.

דער לענדלארד האט געזען, אז ער קען גארנישט אויפטאן, אז מען שרעקט זיך אפילו נישט פאר פאליציי, האט ער נאכגעגעבן און גע־ ענדיקט דעם סטרייק.

ער וועט שוין פארזאגן א צווייטן ארויסצושטעקן אן ארבעטער אין גאס.

די ארבעטער האבן געפייערט דעם זיג מיט א בלאק־פארטי. ראלף מיט זיינע באריידיס זיינען אויך דארטן געווען. מען האט געהאלטן רעדעס. ראלף האט אויך גערעדט. און בערטא איז געווען פרייליך וואס מען וועט זי שוין מער נישט ארויסשטעקן אין גאס. האט זי אויך גערעדט און געזאגט, אז פון היינט אן און ווייטער וועט זי קעמפן צוזאמען מיט יעדנס קינדער.

האט מען געזונגען און געטאנצט און אלע קינדער האבן גע־ זונגען:

שטארקער העכער, באריקאדן, שטייטס איצט
די רעוואלוציע די ... אונז באראטס.